

pleonasmes, les onomatopeies, les perífrasis, els melindros lèxics o fonètics són el recurs habitual de la seva poesia, sobretot en els moments d'absència d'inspiració, i potsèr el secret menys recòndit de la seva popularitat. El nucli de l'art pascollià, tan difícilment definible, trobaria sens dubte en l'anàlisi d'aquests elements una força auxiliar no menyspreable.

Miquel Dolç

Vida espanyola en la època gòtica. Ensayo de interpretación de textos y documentos literarios, por J. RUBIÓ Y BALAGUER. Barcelona, Editorial A. Martín, [1943]. 296 pàgs. + 52 làms. («El Mundo y los Hombres : Biblioteca española de cultura general», I.)

El subtítol amb què, modestament, l'autor d'aquesta obra ha volgut disminuir-ne l'abast, en part per posar-se a cobert de les crítiques d'aquells qui sempre van a la caça d'omissions en les obres d'altri, en part a fi de salvar la responsabilitat d'una exigència personal difícilment satisfeta (característica del Sr. Jordi Rubió), ens indica la base damunt la qual ha estat edificat aquest llibre; i és aquesta base — textos i documents literaris — el que reclama un comentari damunt d'aquestes pàgines. En la nota preliminar, tot esmentant algunes de les obres considerables, de conjunt, que reconstrueixen la història de la cultura medieval, l'autor posa el següent comentari a *La vie en France au Moyen Age de la fin du XIIe au milieu du XIVe siècle*, de Ch. V. Langlois : «Llibre agradable de veres. Els romans francesos en són la font principal. La primera vegada que el vaig llegir va seduir-me el propòsit d'adaptar-ne el mètode a l'estudi dels nostres antics monuments literaris. Però, ni en extensió, ni en abundància, ni en color, no poden comparar-se amb els francesos. Es mouen, per altra part, en un món menys fantasiejat i més en contacte amb la realitat.»

Els textos posats en joc pel Sr. Rubió i Balaguer van des del *Cantar de Mio Cid* fins a autors del segle XVI, com Torres Naharro, Gil Polo i altres valencians. Aquest període és el que el Sr. Rubió anomena l'«època gòtica», tot advertint que no es refereix als límits d'aqueix estil en la Història de l'Art, sinó al to de l'esperit que va informar la vida espanyola de la fi del segle XII fins molt entrat el quatre-cents. «M'atreviria a dir», declara, «que fins a la fundació de la Universitat d'Alcalà, el sentir general de la societat seguia essent gòtic, d'igual manera que ja començava a ésser-ho el món per al qual es va compondre el *Cantar de Mio Cid*».

Les fonts d'on el Sr. Jordi Rubió extreu els seus materials són així, forçosament, molt variades. Però predominen les que fan referència a les regions orientals de la Península : el Principat i València. N'és la causa, sens dubte, la formació de l'autor, el seu més gran domini de la literatura i la documentació relativa a aquests països; però també el fet que els textos siguin més abundosos o més expressius, i, encara, que hagin estat publicats en molt major nombre. Potsèr el predomini donat així als regnes catalano-aragonesos pugui aparèixer als ulls d'algú com un defecte. No ens ho sembla a nosaltres, no sols pels motius indicats, sinó perquè la varietat i riquesa de vida de les regions levantines dóna molt més d'interès a l'evocació. El Sr. Rubió posa en joc, per tal de realitzar-la, des dels textos d'alguns trobadors com Ramon Vidal de Besalú

o Cerverí de Girona fins als escriptors valencians cinccentistes abans alludits. L'arxiprest d'Hita, Ramon Llull, les quatre grans cròniques, Eiximenis i el *Tirant* i el *Curial* són utilitzats sovint. Però, ultra aquests autors i obres, l'erudició del Sr. Rubió i Balaguer li permet d'utilitzar, en cada cas, algun text adient, amb incursions ardides, a voltes inesperades, pels camps més diversos. Que aquests textos podrien ésser encara més abundosos i variats, i que, a vegades, podria estendre la reconstrucció a més aspectes, resulta indubtable; però qui fes per això retret a l'autor, oblidaria injustament que cal posar un límit a les obres, especialment a les d'encàrrec editorial, les quals han d'adaptar-se a mides preestablertes. Potser acreixent la contribució extreta de les fonts trobadoresques el Sr. Rubió hauria donat una visió més aprofundida de l'*amor cortès*; sens dubte, els sermons de sant Vicenç Ferrer tan rics com són en al·lusions a aspectes de la vida privada, que ells tots sols podrien nodrir una monografia sobre el tema, haurien hagut d'ésser posats estretament a contribució, en lloc de limitar-se a tres esments escadussers; tal vegada l'extensió de l'època que abraça el llibre fa aparèixer com a coexistents costums o maneres separats per dos o tres segles. Però, tal com és, el llibre del Sr. Jordi Rubió constitueix una realització digna de tot elogi, en la qual l'erudició de l'autor s'alia amb la seva experiència del món, amb la traça per a l'enllaç de les innombrables dades, amb la vibració de l'estil, condicions totes essencials per a poder donar vida a una obra com aquesta.

Ferran SOLDEVILA

Repertorio de manuscritos referentes a la historia de Aragón, por RICARDO DEL ARCO Y GARAY. Madrid, Instituto Jerónimo Zurita (CSIC), 1942. 420 pàgs.

Aquest repertori forma un conjunt de 1368 fitxes de manuscrits relacionats amb la història d'Aragó, precedit d'un comentari sobre el moviment literari aragonès i especialment sobre l'activitat historiogràfica d'Aragó des de l'època romana, i seguit d'una útil referència als arxius de protocols notariais de la regió.

L'aplegament d'aquell gran nombre de fitxes representa un esforç considerable que ha d'ésser agraït per tots els qui s'interessen per la història i la historiografia d'Aragó i dels pobles que s'hi han relacionat al llarg dels segles. L'examen d'aquest llibre fa ressaltar sobretot la importància, altrament ja reconeguda, que va tenir l'escola historiogràfica aragonesa durant els segles XVI-XVIII, amb noms com els de Zurita, Agustín, Ustarroz, Lastanosa, Abbad y Lasierra, Abella, Traggia i tants d'altres.

Dissortadament, però, el contingut d'aquestes fitxes és molt irregular, puix que, mentre en la major part d'elles la descripció dels manuscrits és molt sumària i arriba a prescindir en alguns casos de tota indicació de data i de tipus de lletra i en altres omet la biblioteca o arxiu on es conserva el manuscrit, en altres fitxes s'arriba a transcriure extensos passatges dels textos a què es refereixen. Per altra part, la poca lògica classificació a què són sotmesos els manuscrits i la manca d'un índex sistemàtic ben estructurat fan força difícil i incòmode el maneig del conjunt.

La informació de l'autor sobre moltes de les qüestions relacionades amb